

Музика О. Я.
канд. пед. наук, доцент кафедри
образотворчого мистецтва
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ НАД ЖИВОПИСНИМ ЕТЮДОМ НАТЮРМОРТУ

*«Я вважаю, що поставити перед собою
вдало натуру - це означає майже зробити картину»*

І.І. Машков

Тема натюрморту в історії художньої педагогіки відзначається як найбільш ефективна для початкової роботи з кольором. Через натюрморт, який називають камерною музикою живопису, пізнається реальний світ у всій своїй різноманітності, розкривається уявлення про красу звичайних предметів побуту, розвивається естетичний смак, художньо-образне та композиційне мислення.

Живопис натюрморту – це важливий засіб настроювання й перевірки ока художника, його робочої «живописної форми». Не випадково багато художників, перед тим як узятися за більші жанрові або пейзажні картини, пишуть натюрморти. «Натюрморт – це скрипкові етюди, – відзначав К. С. Петров-Водкін, – які я повинен робити раніше, ніж приступлю до концерту».

Організація постановки вимагає творчого підходу і фантазії. Адже натюрморт – це не випадковий набір предметів, що виявились під рукою. На кожному етапі роботи повинні проявлятися активне авторське відношення до натури, почуття гармонії, довершеності. Не слід працювати механічно, передаючи лише зовнішню схожість, треба в кожній постановці бачити визначений художньо-образний задум.

У результаті роботи над натюрмортом розвивається вміння композиційно мислити й організовувати натуру, цілісно передавати її характеристики, виховується почуття форми, матеріальності, кольору, краси

предметів [4, с. 162].

Натюрморт, як правило, має невеликі розміри. Він повинен спонукувати глядача до уважного розглядання, милування красою форм, кольорів, матеріальних якостей предметів. Ці особливості жанру треба враховувати в навчальній практиці. Як правило, захоплення більшими розмірами етюдів приводить до ескізності зображення [4, с. 171].

Натурні постановки слід розташовувати нижче за лінію горизонту, щоб було видно основу предметів, а також важливо притримуватися таких композиційних вимог:

- предмети постановки повинні розрізнятися за формою, розміром і фактурою; поєднуватися за кольором і ритмікою;
- на початковому етапі навчання не використовувати для натюрмортів предмети, форма яких роздрібнена невеликими деталями, прикрашена орнаментом, складна за конструкцією [3, с. 16].

У композиції натюрморту важливо вдало вибрати точку зору на природу. Адже з різних положень можна розкрити характер постановки зовсім по-різному, змінюючи взаємне розташування предметів, освітлення. Тому пошук точки зору на природу, визначення формату – процес творчий, який вимагає серйозної роботи у композиційних начерках.

Одним із ключових питань створення живописного зображення є розвиток цілісного бачення. Тобто, старатися не розглядати кожен предмет окремо, а намагатися побачити всю постановку зразу, не випускаючи з поля зору і тло [2, с. 170]. Не можна писати предмети уособлено, тобто доводити пророблення одного з них до певної закінченості, залишаючи в той же час незаписаним тло або сусідні предмети. Як відзначав П. П. Чистяков, треба один мазок покласти на глечик, а інший у відношеннях відразу ж поруч покласти на тло, площину столу й т.д.

Особливої уваги вимагає живопис першого плану натюрморту, який треба чітко будувати в пластичному відношенні, уважно ліпити кольорами форму, виявляти освітлення, щоб він сприймався стійко, матеріально

«підтримував» предмети наступних планів.

На завершальній стадії роботи над етюдом необхідно знову повернутися до уточнення загального тонально-колірного й пластичного рішення етюду.

Від загального до часткового й від часткового до збагаченого деталями загального – такий шлях пошуку найбільшої виразності етюду, виявлення предметних характеристик: форми, матеріальності, колірної й тональної гармонії, освітленості, простору, живописно-пластичної цілісності зображення.

Щоб тема натюрморту захопила студентів, потрібно ставити цікаві, оригінальні постановки, змінюючи ракурси, положення предметів; добирати гармонійні колірні поєднання, передаючи відповідний настрій, індивідуальність і багатство живописної форми.

Під час поточних переглядів слід колективно обговорювати виконані завдання, аналізувати помилки, відзначати найбільш успішні рішення. Це також сприяє розвитку аналітичного мислення студентів, оціночних здібностей. Вони вчаться виявляти недоліки, відзначати позитивні зміни, бачити свій ріст і якість робіт у порівнянні з роботами одногрупників.

Отже, постановка і виконання живописного етюду натюрморту спрямовує студентів до творчого пошуку, самовираження, яке, на думку О. Рудницької, доповнює опановані знання і вміння багатством внутрішніх переживань, активізує образи підсвідомості й сприяє цілісному розвитку особистості [1, с. 96].

Список використаних джерел:

1. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : [навч. посібник] / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2005. – 360с.

2. Сокольникова Н. М. Изобразительное искусство и методика его преподавания в начальной школе : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Н. М. Сокольникова. – 2 е изд., стереотип. – М. : Академия, 2003. – 368 с.

3. Штаничева Н. С. Живопись : Учебное пособие для вузов / Ю. П. Штаничева, В. И. Денисенко. – М. : Академический Проект, 2009. – 271 с. + 32 с. цв. вкл. – (Gaudeamus).

4. Яшухин А. П. Живопись : [учебное пособие для учащихся пед. уч-щ по спец. № 2003 «Преподавание черчения и изобразит. искусства»] / А. П. Яшухин. – М. : Просвещение, 1985. – 288 с., ил.